

Justitiedepartementet
Enheten för demokratiutveckling
Irène Pierazzi

103 33 Stockholm

Yttrande från Amatörkulturens samrådsgrupp, **ax** över utredningen
Allmänna samlingslokaler – demokrati, kultur, utveckling. (SOU 2003:118).

Amatörkulturens samrådsgrupp, ax organiserar de största amatörkulturorganisationerna i Sverige med sammanlagt ca 600.000 aktiva. Dessa är Amatörteaterns Riksförbund (ATR), Föreningen För Tidig Musik, KÖRSAM, Riksförbundet Svensk Körsång, Riksföreningen för Folkmusik och Dans (RFoD), Svenska Arbetarsångarförbundet (SAS), Svenska Missionsförbundets Musikkårer, Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur, Sveriges Arbetarteaterförbund (ATF), Sveriges Hembygdsförbund, Sveriges Kyrkosångareförbund, Sveriges Orkesterförbund (SOF), Sveriges Schackförbund, Sveriges Spelmäns Riksförbund och Ung i Kör.

Vi tackar för möjligheten att lämna detta yttrande efter att remisstiden formellt gått ut.

ax instämmer i utredningens slutsatser och förslag. Vi ställer oss positiva till målen att samlingslokalerna skall tillgodose:

- Föreningslivets behov av lokaler för sin verksamhet och för att förverkliga centrala demokratiska mål i samhället,
- Kulturlivets behov av lokaler både för distribution av kultur och för skapande aktiviteter,
- Spontana behov av lokaler för debatt och fritidssysselsättningar utanför det organiserade föreningslivet.

Utredningen diskuterar det ideella föreningslivets svårigheter att få nya medlemmar, särskilt ungdomar. Bilden i kulturlivet är mångfasetterad. Här finns flera organisationer som växer och vår allmänna bild är att ungdomars intresse för kultur och för att själva utöva kultur ökar. Föreningslivet är här i ett korstryck mellan konkurrensen från ett växande kommersiellt kulturutbud och svårigheter att vara verksamma pga sämre förutsättningar med minskat kommunalt stöd och marginalisering inom studieförbundens verksamhet. **ax** har därför med stor glädje konstaterat att två utredningar uppmärksammat att det finns oklarheter om var det politiska ansvaret finns för amatörkultur och eget skapande. Det är viktigt att slutsatserna i de två utvärderingar av folkbildning som nyligen överlämnats. Se SOU 2004:30 sid 16 respektive SOU 2004:51 sid 101 uppmärksammas även i den fortsatta handläggningen av samlingslokalfrågor i justitiedepartementet. Studieförbunden kan och vill inte representera amatörkulturutövandet i dess fulla bredd. Det är viktigt att amatörkulturområdets erfarenheter och behov beaktas när beslut fattas om bland annat fördelning av stöd. Mot bakgrund i detta föreslår **ax** det i Boverkets samlingslokaldelegation förutom representation från Ungdomsstyrelsen även inkluderas representanter för amatörkultur.

ax anser att utredningen borde djupare analyserat den växande kommersiella aktiviteten inom kulturområdet och hur detta blir en växande konkurrens gentemot föreningslivet. Det finns allt fler aktörer på kulturområdet. Människors intresse för kultur växer och därmed finns det också en väx-

ande marknad för att erbjuda tjänster på kulturområdet. Föreningslivet möter därmed allt större konkurrens och är i behov av samhällets stöd för att kunna utvecklas på ett sådant sätt att man kan möta och svara upp mot konkurrensen. Här spelar samlingslokalernas kvalitet en viktig roll. Vi vill slutsatserna som dras i utredningen och de forskningsprojekt som genomförts om samspelet mellan lokalernas utrustning och förutsättningarna för verksamheter med amatörkultur.

Det är som vi ser det viktigt att skilja på kulturlivets och föreningslivet behov även om dessa i mångt och mycket sammanfaller. Under lång tid har samlingslokaler i första hand anpassats till mötes- och konferensbehov. Det är nu dags att lyfta fram kulturverksamheter och skapa bättre möjligheter att använda samlingslokalerna för kulturella ändamål. Detta innebär att lokaler måste få ha en huvudkaraktär. En lokal för folkmusikverksamhet har inte samma karaktär som en teater. Detta innebär inte att det är omöjligt att ordna konserter i en teaterlokal och teaterföreställningar i en danslokal. **ax** anser att många utredningens undersökningar tenderar att bli för allmänna. De olika kulturella verksamheternas behov och önskemål beaktas i alltför liten grad i de sammanställningar som görs av utredningens undersökningar.

Inventering i kommunerna

Varje kommun föreslås göra i samverkan med föreningslivet, en inventering av befintliga och tänkbara mötesplatser inom kommunen. En sådan inventering bör vara av frivillig karaktär. **ax** anser det vara viktigt att inventeringar tar hänsyn till lokalernas utrustning och användbarhet för olika kulturella ändamål.

ax vill understryka att det råder stor brist på lokaler i storstäderna och många av de befintliga lokalerna i storstäderna och förorterna är dessutom nergångna och i mycket dåligt skick. Utredaren anser att det i varje lokal miljö bör finnas en samlingslokal som främjar den sociala samvaron. Den lokala miljön kan vara en kommundel eller en stadsdel i de större städerna. Vi instämmer i detta men vill samtidigt återigen betona att lokaler inte ska se ut på samma sätt. Fler lokaler bör ges en egen karaktär. Detta kan göras utan avkall på flexibilitet.

Utredningens forskningsprojekt som redovisas i bilaga 4 kommit fram till liknande slutsatser som **ax**. Det behövs nya slags lokaler t ex någon typ av 'black box' – lokaler som är tekniskt välutrustade och flexibelt utformade för att passa olika slags kulturaktiviteter.

ax instämmer med det som sägs i avsnittet 9.3.5 *De allmänna samlingslokalerna är inte lika tillgängliga för all.* "Särskilt när ung kultur skall ut på scenen är lokalfrågan ofta ett problem. Trots vårt rika musikliv saknas det på många håll scener där musiker kan spela för en mindre publik. Lokalen passar inte. Den är antingen för stor eller för liten. Den kostar för mycket, har fel akustik eller fel utrustning. Den traditionella tittskåpsteatern passar inte heller alltid för nya kulturuttryck som nycirkus och modern dans. Man kan sammanfatta det hela som att lokalerna finns, men inte miljöerna."

Verksamhetsutveckling

ax är positiv till förslaget om att medel avsätts till verksamhetsutveckling. Många av landets samlingslokaler har stora brister för användning till kulturverksamhet så som musik, teater, dans. Bristerna handlar om grundläggande utformning så som akustik, golv, rummets flexibilitet med olika möbleringsmöjligheter samt om utrustning för ljud, ljus, mörkläggning m.m. Det krävs målmedvetna satsningar från våra allmänna samlingslokal organisationer och resursförstärkning för att skapa fler ändamålsenliga lokaler för amatör- och övrig kulturverksamhet.

Utredaren vill se ett aktivt mobiliseringsarbete för att ta tillvara den ideella kraft som finns bland

människor i bostadsområdena. Ofta är människor aktiva i amatörkulturorganisationer. Det är viktigt att hitta en balans mellan att ge nya uppgifter till organisationslivet och skapa goda förutsättningar för deras verksamhet. **ax** är positiv till en särskild satsning med fokus på mobilisering, i syfte att skapa nya föreningsdrivna samlingslokaler i förorterna. Vi vill gärna se att amatörkulturorganisationer blir en resurs i sammanhanget. Detta förutsätter dock att deras kärnverksamhet inte påverkas negativt utan vinner på en sådan samverkan.

ax instämmer i förslaget om att ett nytt stöd på 10 miljoner kronor inrättas för verksamhetsutveckling.

ax delar inte utredarens förslag om att bidraget skall fördelas av Boverket och att bidraget skall öronmärkas till ungas egen kultur- och mötesverksamhet. Det är viktigt att kulturaspekten förstärks och därför bör bidraget fördelas av kulturdepartementet eller av Kulturrådet. Vi är positiva till att ungas egen verksamhet uppmärksammas men vill komplettera med att utvecklingsarbetet behöver omfatta även amatörkultur och kultur i stort. Det är viktigt att fler verksamheter är åldersintegrerade. Samhället bör i större utsträckning bejaka ungdomars aktiviteter tillsammans med vuxna. Hänsyn bör tas till detta när stödet till verksamhetsutveckling utformas och fördelas. Om

Representation för amatörkultur

ax ser gärna att lokaler i högre grad utformas i samråd med brukarna. **ax** anser att ett stärkande av amatörkulturens infrastrukturer kan ge en grund för ökad samverkan. Amatörkulturen bör även ges plats i Boverkets samlingslokaldelegation. Förutom att Ungdomsstyrelsen ges plats här bör en representant för amatörkultur utses efter samråd med **ax**.

Ökade bidrag

Utredaren föreslår att det statliga stödet till allmänna samlingslokaler ökas från nuvarande nivån på 29 miljoner kronor till 40,5 miljoner kronor samt att bidragen även ökar i framtiden så att bidraget till byggnadstekniska åtgärder och till handikappanpassning ökas från 25 miljoner kronor till 50 miljoner kronor när de ekonomiska förutsättningarna tillåter.

Det nya bidraget till verksamhetsutveckling föreslås bli 10 miljoner kronor.

Bidraget till riksorganisationerna föreslås öka från 4 miljoner kronor till 5,5 miljoner kronor.

ax anser att förslagen om ökade bidrag är positiva. Vi delar inte utredningens prioritering att ett framtida ökat utrymme skall användas till enbart byggnadstekniska åtgärder och handikappanpassning. Det nya bidraget till verksamhetsutveckling bör också kunna ökas när samhällsekonomin tillåter ökat stöd. Värdet av detta bidrag bör snabbt utvärderas.

Med vänliga hälsningar

Stockholm den 1 juni 2004

Lars Farago
ordförande